

„Nekřesej do kaše, křesej do troudu...“

200 let od narození Karla Havlíčka (1821–1856)

I.

„Kterak budeme užívatí svobody, zvyklí jsou na uzdu cenzurní? Celá Evropa hledí nyní na nás, okážeme-li se hodni svobody, nebudeme-li užívatí svobody nerozumně ke zlému. Dokažme, že jsme byli již dávno pro duševní samostatnost dozráli: držíme se vážně, zmužile, aby snad zlomyslní nepřítel svobod, kterých jest nyní veliký počet, neukazovali s ousměškem zlostným na nás, že nejsme hodni svobody“.

(Pražské noviny z 19. března 1848, č. 23, s. 89)

II.

Cenzura ve svém nejužším pojetí znamená autoritativní pozměňování či eliminaci textů před tiskem, vykonávanou státem, církví nebo srovnatelnou mocenskou institucí. Cenzura je tak ztotožněna s cenzurou předběžnou (preventivní). Tak ji znal (a potýkal se s ní) Karel Havlíček i jeho současníci. Požadavek zrušení cenzury byl jedním ze zásadních požadavků revoluce 1848. Její zrušení v březnu 1848 vyvolalo na jedné straně nadšení, mimořádný rozvoj tisku, na druhé straně hledání zodpovědného přístupu ke svobodě slova, tedy nových podob regulace tisku, ten hledaly jak úřední orgány, tak po něm volaly aktivity spisovatelů.

III.

Michael Wögerbauer, Petr Píša, Petr Šámal, Pavel Janáček a kol., *V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749–2014*, I–II, Praha 2015.

